

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/357097112>

DERİNLEŞEN BİLGİ ÇAĞI İLE BİRLİKTE YÖNETİMİN DOĞASINDA DEĞİŞİM BEKLENTİSİ: SİBEROKRASI

Conference Paper · December 2021

CITATIONS

0

READS

127

1 author:

Sinem Şahnagil

Balıkesir University

46 PUBLICATIONS 92 CITATIONS

SEE PROFILE

14. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinleri

DERİNLEŞEN BİLGİ ÇAĞI İLE BİRLİKTE YÖNETİMİN DOĞASINDA DEĞİŞİM BEKLENTİSİ: SİBEROKRASI

Arş. Gör. Dr. Sinem ŞAHNAGİL

Balıkesir Üniversitesi, Orcid: 0000-0003-0920-6948

Özet

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler, birey ve devletlerin teknoloji ile olan ilişkilerinde artan oranda bağımlılık yaratırken, kamu ve özel sektördeki yönetim yapılarını da etkilemiştir. Özellikle kamu sektöründe bilgi teknolojilerinin kullanımı, kamu değeri oluşturma amacını desteklemiştir. Geleneksel bürokrasi dijital dünyaya uyum sağlamak durumunda kalmış, bilgiyi saklayan yapısını bilgi çağının uygulamaları ile aşmaya çalışmıştır. Bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişme, kamu yönetiminin hizmet sunumuna hız, kalite ve maliyet bakımından katkı yapmış, hızla yaygınlaşan internet kullanımı bütün bireylerin potansiyel kullanıcı olmasını sağlamıştır. İnternetin pek çok kamu hizmetinin sunumu için uygun bir platform oluşturmasıyla gerek dünyada gerekse Türkiye’de pek çok kamu hizmeti internet üzerinden verilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda “e-devlet” gibi uygulamalar kamu yönetimine şeffaflık, vatandaş odaklılık, verimlilik, bilginin daha ulaşılabilir olması gibi kavramlar getirerek yönetimin bürokratik yapısının yeni bir forma dönüştürülmesi sürecini başlatmıştır. Bu sürecin sonunda yönetimin alacağı yeni formun ise ileri bilgi ve iletişim sistemlerinin yaygın kullanımını vurgulayan siberokrasi olabileceği ifade edilmiştir.

Çalışmanın amacı, bilgi teknolojileri uygulamalarının devlet örgütlenmesi üzerinde meydana getirdiği değişimleri e-devlet uygulaması üzerinden inceleyerek, bürokrasinin yerini alması beklenen siberokrasi sistemi hakkında bilgi vermektir. Zira siberokrasi, bürokratik işlemlerin maliyetini ortadan kaldıracığı, etkin ve sanal iletişimi temel alan devlet yapılanmasının alt yapısını oluşturacağı beklentisi ile günümüzde değerlendirilmesi gereken kavramlardan birini oluşturmaktadır. Bu kapsamda yeni bir kavram olan siberokrasinin, gelişmeye açık yapısı itibariyle yavaş ve emin adımlarla egemen güç kaynağı olacağı yönündeki iddialar, konunun önemini artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve İletişim Teknolojileri, E-Devlet, Bürokrasi, Siberokrasi

The Expectation for Change in The Nature of Management with The Depending Information Age: Cyberocracy

Abstract

Developments in information and communication technologies, while creating an increasing dependency in the relations of individuals and states with technology, also affected the management structures in the public and private sectors. The use of information technologies, especially in the public sector, has supported the aim of creating public value. The traditional bureaucracy had to adapt to the digital world and tried to overcome its information hiding structure with the applications of the information age. The rapid development in information technologies has contributed to the service delivery of the public administration in terms of speed, quality and cost. The rapidly expanding use of the Internet has enabled all individuals

14. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinleri

to become potential users. With the creation of a suitable platform for the delivery of many public services by the Internet, many public services have begun to be provided over the Internet, both in the world and in Turkey. In this context, applications such as "e-government" have started the process of transforming the bureaucratic structure of the administration into a new form by bringing concepts such as transparency, citizen-orientedness, efficiency, and more accessible information to the public administration. The new form that the administration will take at the end of this process is expressed as cybercracy, which emphasizes the widespread use of advanced information and communication systems.

The aim of the study is to give information about the cybercracy system, which is expected to replace the bureaucracy, by examining the changes caused by the information technology applications on the state organization through the e-government application. Cyberocracy is one of the concepts that should be evaluated today, with the expectation that it will eliminate the cost of bureaucratic procedures and form the infrastructure of the state structuring based on effective and virtual communication. In this context, the claims that cyberocracy, which is a new concept, will be the dominant power source with slow and sure steps due to its open structure, increases the importance of the subject.

Keywords: Information and Communication Technologies, E-Government, Bureaucracy, Cybercracy

Giriş

Özellikle 2000'li yıllarla hızlı bir yükselişe geçen bilginin kullanımı olgusu, bir yandan internetin yaygın bir ağ özelliği kazanması diğer yandan ise gelişen teknoloji ile desteklenmiştir. Bilginin ulaşılması zor ve maliyetli bir kaynak olma özelliğini giderek geride bırakması, ağ sistemlerinin ve internetin yaygınlaşması bilgiyi paylaşılmaktan kaçınılan bir kavram olmaktan çıkarmaya başlamıştır. Bilgi toplumuna geçiş, geleneksel yönetim modelinin özelliklerini taşıyan, kırtasiyeci, değişime kapalı, hantal olmakla eleştirilen bürokrasiyi de söz konusu özelliklerinden sıyrılmaya zorlamıştır. Bu noktada özellikle neo-liberal politikalarla birlikte yönetim anlayışında meydana gelen değişimler diğer bir deyişle yeni kamu yönetimi anlayışının sahip olduğu kaliteli ve hızlı hizmet sunumu, etkinlik ve verimlilik, vatandaş odaklılık, katılım, yönetişim, şeffaflık gibi ilkeler, bürokratik işlemlerin maliyetini azaltan, zamandan tasarruf sağlayan ve sosyal ağların etkin olarak kullanıldığı yeni bir formu "gereklilik" olarak beraberinde getirmiştir. Kamu kurumları ve yöneticileri başta olmak üzere, hükümetler tarafından tasarlanan ve uygulanan politikalar dijitalleşme akımına karşı duyarsız kalamamış, devlet kurumları kamu hizmetlerinin birçoğunun sunumunu e-devlet gibi internet platformları üzerinden gerçekleştirmeye başlamışlardır. E-devlet gibi uygulamaların başını çektiği dijitalleşme sürecinin bir sonraki aşamasını ise siberokrasi olarak ifade edilen ve bilgi toplumunun bürokratik yapılanmasını oluşturacağı iddiası ile bürokrasinin yerini alması beklenen kavram oluşturmaktadır.

Bu kapsamda çalışmada ilk olarak bilgi toplumuna geçiş sürecine kısaca yer verilmiş, dijital dönüşümün bürokrasi üzerindeki etkisi e-devlet uygulaması üzerinden değerlendirilmiştir. Sonrasında ise bilgi çağının bürokrasisi olarak tasarlanan siberokrasi özellikleri ortaya koyularak, yönetimin yapısında meydana gelmesi beklenen değişimin yeni formu hakkında bilgiler verilmiştir.

14. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinleri

1. Bilgi Toplumuna Geçiş

En genel anlamıyla sanayi sonrası toplumu ifade eden bilgi toplumu, insanın ve özellikle bilginin merkezi bir konuma sahip olduğu, altyapısının bilişim ve enformasyon teknolojileri tarafından oluşturulduğu, örgütlenmelerin ağlar üzerinden gerçekleştiği bir yapıyı ifade etmektedir. Bilginin yoğun bir şekilde kullanılması nedeniyle toplumsal bütünüün gerek küresel gerekse ulusal ve yerel ölçekte interaktif etkileşim içinde örgütlendiği bilgi toplumu, toplumsal yapının yeni bir versiyonu olarak tanımlanmaktadır (Erkan, 2013: 11).

Sanayi Devrimi'nin buharlı makineleri devreye sokarak üretim şekillerinde meydana getirdiği değişim, fabrikasyon dönemini başlatarak geleneksel tarım toplumunun sonunu beraberinde getirmiştir (Ekin, 1989). Sanayi toplumu olarak adlandırılan bu dönem, üretim ve tüketim ilişkilerine dayanan kapitalist anlayışı beslemiş, ekonomik faaliyetlerin hızlı bir şekilde artmasını sağlayarak toplumun kurumlarından kurallarına ve davranış biçimlerine kadar değiştirerek geleneksel yapıdan daha akılcı sistemlere doğru büyük bir değişimin yapı taşı oluşturmuştur. Söz konusu değişim 20. yüzyıl itibariyle yön değiştirmiş, geleneksel sanayinin yerini bilgi teknolojisi almaya başlamıştır.

Bilgi ve teknolojinin üretildiği bilgi toplumunda, bilgi sektörünün ürünü ve öznesini bilgisayarlar oluşturmaktadır (Masuda,1990: 5). Mikro elektronik ve dijital teknolojide yaşanan devrimlerle hızlı bir gelişim süreci yaşayan bilgi toplumu (Selvi, 2012: 195), bilgi üretimi ve sermayesinin önem kazandığı bir süreç olarak bir yandan iletişim teknolojileri ile diğer yandan bilgi otoyolları ile toplumu ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel olarak sanayi toplumunun ilerisine taşıyan bir fonksiyona sahiptir. Canöz'e (2008: 343) göre bilgiyi ve insan beynini referans alan bu yeni bakış açısı ve teknoloji, ses ile görüntünün, aynı anda başka ülkelere, toplumlara ve mekânlara transferini mümkün kılmış, iletişimde ve toplumsal ilişkilerde köklü bir dönüşüm meydana getirmiştir.

Söz konusu süreçte başta bilgi teknolojileri olmak üzere internet ağları, sosyal ağlar gibi iletişim panelleri, bilginin gizliliğini ortadan kaldırarak yerini ulaşılabilir evrensel bilgiye bırakmasını sağlamıştır. Bunun yanı sıra bilgi teknolojilerinin gelişimi, küresel ağlarla ekonomik faaliyetlerin dolaşım yeteneğini artırmakla kalmamış, bireylerin bilgi edinme, iletişim ve etkileşim olanaklarını artırarak yönetim süreçlerine katılımlarını kolaylaştıran bir süreci desteklemiştir (Şatır, 2009). Dünya kapsamında meydana gelen bu değişimden kaçınılmaz olarak etkilenen alanlardan birisi de kamu sektörü olmuştur.

Yenilenen bilgi ve erişim sistemleri temelinde kamu kurumlarının iş süreçlerini ve bilgisayar sistemlerini yeniden yapılandırmaları kurum içinde ve kurumlar arasında bilgi takasını sağlamaları zorunlu hale gelmiştir (Başar ve Bölükbaş, 2010). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu avantajlar, kamu yönetiminin hizmet sunumunda da etkili olmuş ve kullanılmaya başlanmıştır (Şatır, 2009: 151). Bilgisayarların, akıllı sistemlerin, internetin ve sosyal medyanın kamu hizmetlerinin sunumunda kullanılması kamu yönetimi için yeni bir dönemi başlatmıştır (Göçoğlu, 2019: 110). Bu noktada bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimiyle ortaya çıkan gerek devlet gerekse yönetim anlayışında önemli gelişmeler sağlayan önemli uygulamaların başında elektronik devlet (e-devlet) gelmiştir.

14. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinleri

2. Bilgi İletişim Teknolojileri ve E-Devlet

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler, yönetim temelinde devlet, sivil toplum ve özel sektör arasındaki ilişkilere yeni bir boyut kazandırmıştır. Teknolojinin sağladığı imkânlarla bilgiye erişim kolaylaşmış, haberleşmenin iyileştirilmesi ve kırtasiyeciliğin önüne geçilmesi ile işlemlerin otomatikleşmesi sağlanmıştır. Uygulanan politikalarda verimlilik ve etkinlik düzeyinin yükseltilmesi, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetimin sağlanması esas amaç olmuştur. Bu durum ise e-devlet anlayışını ortaya çıkarmıştır. E-devlet ile vatandaşlar, özel sektör ve kamu arasındaki karşılıklı ilişkilerin, tarafların sunduğu ve yararlandığı hizmetlerin, devletin fonksiyonlarıyla ilgili etkileşimlerin elektronik ortam üzerine taşınması ve birebir kullanılabilmesi sağlanmaktadır.

Yönetimde saydamlığın artmasına imkân tanıyan e-devlet, bunun sonucu olarak etkin, verimli ve hesap verme yükümlülüğü kurumlaşmış bir yönetimin oluşmasını kolaylaştırarak vatandaşların yönetime katkı düzeyini yükseltmektedir (Şahin vd., 2004: 256). Halkın katılım ve etkin hizmet alma taleplerini karşılama noktasında önemli bir işlevselliğe sahip olan e-devlet, kamu bilgi ve hizmetlerine erişim, bu bilgi ve hizmetlerin yaygın ve etkin bir biçimde sunulması için teknolojinin, özellikle web tabanlı uygulamaların kullanımını amaçlamaktadır (Sevinç, 2006: 185). Kamusal hizmetlerin vatandaşlara ulaştırılması ve verimliliğinin sağlanması üzerinde duran e-devlet, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımında maliyet tasarrufunun sağlanması gibi konuları dikkate almakta, resmi süreçlerin bu teknolojilerle kolaylaştırılması üzerinde durmaktadır (Panganiban, 2004:7).

E-devleti kamusal alan için sadece bir inovasyon olarak değerlendiren kesimler olmakla birlikte onun bürokratik ve klasik devlet kavramının yerini almaya başladığını savunan görüşlerin de ağırlık kazandığı görülmektedir (Uçacak, 2013: 16; Anthopoulos vd, 2015: 133). Özellikle küreselleşme ve yeni kamu yönetimi anlayışının benimsediği ilkelerin etkisiyle kamu kurumları değişen şartlara ve ihtiyaçlara göre değişim geçirmek durumunda kalmış, geleneksel kamu yönetiminin yavaş işleyen bürokratik yapıları bilgi teknolojilerinin kullanımıyla etkinlik özelliği kazanmıştır. Kamusal hizmetlerin büyük kısmını elektronik ortama taşıyan e-devlet, yönetimde etkinlik şeffaflığı artırmakta, bürokrasinin önemli sorun alanları içinde sayılan kırtasiyeciliği gözle görülür derecede azaltmaktadır (Uçacak, 2013: 12-15; Sönmez, 2016: 153).

Geleneksel kamu yönetiminin ve bürokrasisinin pasif vatandaşını katılımcı ve aktif bir yapıya kavuşturan e-devlet, kâğıt temelli iletişimi elektronik iletişimle ikame etmiştir. Yine e-devlet uygulaması ile eleman temelli denetim mekanizmasından, otomatik veri güncellemesiyle denetime geçilmiş, sunulan hizmetler kesintisiz olarak bütünsel şekilde tasarlanmıştır. Geleneksel bürokrasinin yüksek işlem maliyetlerinin düşürülmesine önemli oranda katkı sağlayan e-devlet, bürokrasinin karşı karşıya kaldığı verimsizlik eleştirilerini de verimli yönetim işlevi ile değiştirmiştir. Geleneksel bürokrasi ve yönetim özellikleri içinde yer alan tek yönlü iletişim, kapalı devlet gibi unsurlar yerini etkileşime, açık ve şeffaf devlet algısına bırakmıştır (Aydın, 2013: 52). Yine söz konusu uygulama vatandaşın bilgi ve belgelere anında ulaşmasını sağlayarak bürokrasinin bir başka sorun alanı olarak nitelendirilen gizliliğin de önüne geçmeyi kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla Ekici'ye (2007: 20) göre e-devletin amaçları arasında en başta bürokrasinin azaltılması yer almakla birlikte rüşvetin ortadan kaldırılması, kurumların iç işleyişinin iyileştirilmesi, şeffaflık anlayışının benimsenmesi, veri ve bilgilere kolay, hızlı ve rahat erişimin sağlanması, ülkenin her köşesine aynı kalitede eşzamanlı servis hizmeti verilmesi de bu amaçlar arasında yer almaktadır.

Devletin örgütlenmesinde ve işleyişinde birçok kolaylığı beraberinde getiren e-devlet uygulaması, yapısal ve işlevsel özelliklerinden kaynaklanan mahremiyet ve güvenlik

14. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinleri

endişeleri gibi dezavantajlı bölgeleri de bünyesinde barındırmaktadır. E-devlet ile geliştirilen ileri kimlik tanımlama, kayıt tutma ve izleme imkânları, bireylerin kendi rızaları dışında izlenmesi riskini doğurmaktadır (Yerlikaya, 2015: 44). Bunun yanı sıra e-devlet gibi dijital uygulamaların gerektirdiği teknik altyapının maliyetli olması, eğitim seviyesi düşük olan vatandaşların teknolojiye uzak kalmaları, bürokraside yer alan personelin sistemi kendi pozisyonları için tehdit olarak algılaması gibi unsurlar yine uygulamanın dezavantajları arasında yer almaktadır.

Avantaj ve dezavantajlarına karşın e-devlet uygulaması, bürokrasi yapısının ve kamuda iş yapma biçiminin değişim ve dönüşümünde önemli bir basamak olarak kabul edilmektedir. Bu dönüşümün bir sonraki aşamasını ise bilgi çağında bürokrasinin yerini alması beklenen siberokrasi oluşturmaktadır. Zira e-devletin kamu yönetimine müşteri ilişkileri, müşteri odaklılık, rekabet kavramlarını getirerek yönetimi dönüştürmesi, yönetimin bürokratik yapısını da siberokrasi adı verilen yeni bir forma yaklaştırmaktadır.

3. Yeni Çağın Kavramı: Siberokrasi

Günümüzde dijital çağda yönetim anlayışına yaklaşma eğiliminde olan kamu kurumları, hizmet sunumunda bilgi teknolojilerinin merkezi bir rol oynadığı süreci yaşamaktadırlar. Bu süreçte söz konusu kurumlar, idari işlemlerini ve vatandaşlarla olan etkileşimleri kısmen veya tamamen dijitalleştirmekte, buna bağlı olarak da dijital kurumlara dönüşme eğilimi içine girmektedirler (Buffat, 2015: 150).

Enformasyon ve onun kontrolünün hâkim güç kaynağı haline gelmesiyle siyasal gelişimde doğal olarak bir sonraki aşamayı oluşturan siberokrasi, bilgi yoluyla yönetimi ifade etmektedir. Dar anlamda geleneksel bürokrasi ve teknokrasi biçimlerinin yerini alan bir örgütlenme olarak tanımlanan siberokrasi, genel olarak hem devlet ile toplum hem de kamu sektörü ile özel sektör arasındaki ilişkileri yeniden tanımlayabilecek bir etkiye sahiptir (Ronfeldt ve Verda, 2008).

Bilgi çağının ağ tipi yönetsel yapılarında klasik örgüt biçimlerinde yer alan piramit yapılar ve kademeler arası bürokrasiler önemini yitirmektedir. Bürokrasi yapısı gereği rutin ve kestirilebilir olayları yönetmekte üstünlük sahibidir fakat günümüzde yaşanan bilgi kaynaklı gelişmeler bürokrasiyi teknolojinin getirileri karşısında şekil almak mecburiyetinde bırakmaktadır (Çevikbaş, 2014:92-93). Tam olarak bu noktada bürokrasinin yerini alması beklenen siberokrasinin bürokrasiyi daha üretken kılması, bürokratik işlem maliyetlerini ortadan kaldırması, etkin ve sanal iletişime dayalı bir devlet yapılanması oluşturması beklenmektedir.

Yönetimin doğasıyla ilgili olan siberokrasi, kamuya açık veya özel herhangi bir kaynaktan bilgi edinmeyi desteklerken, devletler ve toplumlar arasındaki etkileşime, memurlar ve halkın örgüt dışında iletişim kurma şekillerine değişiklikler getirmektedir. Fakat bu değişiklikler ani bir şekilde ortaya çıkmak yerine yavaş ve emin adımlarla gerçekleşecektir (Ronfeldt, 1992).

Bilgi teknolojilerinin geniş alanlarda yoğun şekilde kullanımı çalışanların tutum, davranış ve çalışma usullerinde değişikliği zorunluluk haline getirmiştir. İşlerin yeniden tanımlanması ve hatta bazı işlerin ortadan kalkması, çalışanların kendilerini değişen koşullara uygun olarak şekillendirmeleri gerekliliğini beraberinde getirmiştir (Daveport ve Prusak, 2001: 73-74). Örgütün varlığı, gücü ve üretkenliği için siber alanın başlıca bir faktör olarak ele alındığı siberokrasi ile bilgisayarlar yeni bir devrimin temel yapı taşı olarak görev yapmaktadır. Bu yeni form, gelişmiş bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu ve özel sektör içinde yaygınlaşmasını varsayarken aynı zamanda bu sistemlere güvenen ve bunları tam kapasiteyle kullanmak için çalışan seçkinlerin yükselişini de içermektedir (Ronfeldt, 1992: 255). Yeni sistemde "siberkrat"

14. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinleri

olarak nitelendirilen söz konusu sınıfı bürokratlardan veya teknokratlardan ayıracak olan şey, meseleleri ve sorunları bilgisayar terimlerle tanımlama eğilimi taşımaları olacaktır (Ronfeldt ve Verda, 2008: 20).

Mevcut bilgi devrimi her ne kadar bir ulusun istihbarat servilerinin, düşünce kuruluşlarının, medyanın ve diğer enformasyon kaynaklarının görünürlüğünü artırmış olsa da bu durum söz konusu kaynakların hükümete egemen olduğu anlamına gelmemektedir. Burada bahsi geçen büyük etki, modern bürokratik devletin örgütlenmesi ve davranışı açısından hissedilmesi daha muhtemel bir etkidir (Ronfeldt ve Verda, 2008: 10). Yine Ronfeldt ve Verda'ya (2008: 18) tek tip siberokrasi de olmayacaktır. Hükümetlerin yapıları gereği ülkeden ülkeye ufak değişiklikler gösterebileceği gibi, bir hükümet içindeki farklı departmanların farklı görevler üstlenmeleri ve farklı gereksinimlere sahip olmaları nedeniyle departmanlar arasında da değişiklikler olabilecektir.

Özetle Demirel'e (2020) göre siberokrasi sahip olduğu özelliklerle bir anlamda bürokrasinin siber alana taşınmasını ifade etmekte, kamu yönetiminin ağırlıklı olarak sanal ortamda işlerlik kazanmasını amaçlamaktadır. Siberokrasiyle birlikte ağ temelinde örgütlenen, belirli amaçlara ve hedeflere göre takım halinde çalışan, projeler temelinde uzmanlarını ortaya koyan yeni bir elit sınıfın da oluşması beklentiler arasındadır.

Sonuç

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler, özellikle internetin yaygın olarak kullanılmaya başlanması devlet, sivil toplum ve özel sektör arasındaki ilişkilere yönetim temasıyla yeni bir boyut kazandırmıştır. Teknolojinin sağladığı imkânlarla bilgiye erişim kolaylaşmış, haberleşmenin iyileştirilmesi ve kırtasiyeciliğin önüne geçilmesi ile işlemlerin otomatikleşmesi sağlanmıştır. Uygulanan politikalarda verimlilik ve etkinlik düzeyinin yükseltilmesi, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetimin sağlanması esas amaç olmuştur. Bu durum ise e-devlet anlayışını ortaya çıkarmıştır

Söz konusu anlayış ile kamusal altyapıya ve hizmet sunumuna bilgisayar sistemleri aracılığıyla yeni bir kontrol ve denetleme şekli hâkim olmaya başlamıştır. E-devlet uygulaması bir yandan kamu kurumlarında bilgisayar ve ağ tabanlı altyapının yaygınlaşmasını sağlamış diğer yandan ise kamusal işleyişte ve bürokratik yapıda anlayış ve işleyiş açısından önemli değişikliklerin yaşanmasına katkıda bulunmuştur. E-devlet uygulaması ile geleneksel bürokrasinin olumsuz yönleri aşarak kamusal hizmet sunumunda etkinliğin ve verimliliğin sağlanması, bilinç düzeyinin artırılması, demokratik devlet anlayışının kurumsallaştırılması gibi unsurlar amaçlanmıştır.

İnternet tabanlı yönetimin oluşmaya başlaması bireyi, teknolojik iletişim araçları aracılığıyla aktif bir özne konumuna yaklaştırmış, yönetim olgusunun yaygın kabul görmesi kamu kurumlarını açıklık, şeffaflık, hesapverebilirlik, katılım gibi ilkeleri uygulamak durumunda bırakmıştır. Söz konusu gelişmeler karşısında bürokrasi de yeni şartlara uyum sağlamak zorunda kalmıştır. E-devlet ile başlayan dönüşümün sonraki aşaması ise bazı kesimlerce siberokrasi olarak tanımlanmıştır. Bilginin yönetimin temel unsuru olduğu siberokraside, sanal alana entegre edilmiş yönetim fonksiyonu söz konusudur. Hizmet sunumunun ve karar alımının büyük oranda siber alanda ağ sistemleri ve bilgisayarlar aracılığıyla gerçekleştiği siberokrasi, sadece zorunlu hallerde insanlara başvuru, hiyerarşinin bilgi lehine törpülediği, bilgiyi kullanarak sisteme dahil olan seçkin bir sınıfın var olduğu bir yapıyı ifade etmektedir.

Siberokrasinin, ileri bilgi ve iletişim kullanımının yaygınlaşması ile bürokrasiyi geride bırakması beklenmektedir. Fakat belirtmelidir ki bir sonraki aşamanın siberokrasi olacağını

14. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinleri

söylemek, günümüz itibarıyla erken bir yargı olacaktır denilebilir. Zira her ne kadar yeni teknolojiler politik kontrol niyetiyle kullanılıyor olsa da bürokrasinin tarihsel birikimi düşünüldüğünde bir süre daha iyileştirme politikaları ile hayatına devam edeceği daha muhtemeldir. Ayrıca günümüzde dünyada bürokrasinin olmadığı bir yönetim şeklinin bulunmadığı göz önüne alındığında, bürokratik tutum ve davranışların gerek kültürel gerekse siyasal açıdan içselleştirildiği toplumlarda siberokratik bir devlete geçiş yapılması oldukça zor bir süreci işaret etmektedir.

Kaynakça

Anthopoulos, L., Reddick, C G., Giannakidou, I. ve Mauridis, N. (2015). "E-Government as an Innovative Product: Theories and Case Study". C. G. Reddick ve L. Anthopoulos, (Ed.). *Information and Communication Technologies in Public Administration: Innovations From Developed Countries* (125-141). New York: CRC Press.

Aydın, A. (2013). *Yeni Bir Kamu Hizmeti Sunma Yöntemi Olarak M- Devlet: Kamu Yönetimi Alanında Uygulama Alanları ve Etkinliği*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Buffat, A. (2015). "Street-Level Bureaucracy and E-Government", *Public Management Review*. 17(1): 149-161.

Canöz, K. (2008). "Bilgi Toplumu ve Halkla İlişkiler". A., Kalender ve M. Fidan (Ed.). *Halkla İlişkiler içinde* (341-372). Konya: Tablet Yayını.

Çevikbaş, R. (2014). Bürokrasi Kuramı ve Yönetimsel İşlevi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 3(2): 75-102.

Davenport, T. ve Prusak L. (2001). *İş Dünyasında Bilgi Yönetimi*. İstanbul: Rota Yay

Demirel, D. (2020). Bilgi Teknolojileri, E-Devlet ve Siberokrasi. H. Ateş (Ed.). *Kamu Yönetimi Kuramları içinde* (307-321). Ankara: Savaş Yayınevi.

Ekici, G. (2007). *Kamu Kurumlarının E-Devlet Uygulamalarında Vatandaş Bilgilerinin Güvenliği ve Korunması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekin, N. (1989). *Endüstri İlişkileri*. İstanbul: İşletme Fakültesi.

Erkan, H. (2013). *Bilgi Toplumu ve Özellikleri Bilgi Ekonomisi*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Dizgi Ekibi.

Göçoğlu, V. (2019). *Kamu Yönetimi 4.0: Bürokraside Dijital Dönüşüm*. 1. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi (108-114)

Masuda, Y. (1990). *Managing in the Information Society: Releasing Synergy Japanese Style*. Oxford: Basil Blackwell

Panganiban, R. (2004). *E-democracy and the United Nations: Using Information Communications Technologies to Increase Access to Information and Participation within the UN System*. New York: Center for UN Reform Education.

Ronfeldt, D. (1992). "Cyberocracy is Coming". *The Information Society*. 8(4): 243-296.

Şahin, A., Temizel, H. ve Temizel, M. (2004). "Türkiye'de Demokrasiden E-Demokrasiye Geçiş Süreci ve Karşılaşılan Sorunlar" Erişim tarihi: 23 Ekim 2021, [Microsoft Word - 5 ve 6. Oturumlar 197-282.doc \(researchgate.net\)](#)

Selvi, Ö. (2012). Bilgi Toplumu, Bilgi Yönetimi ve Halkla İlişkiler. *E-Gifder*. (3):191-214.

14. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinleri

Sönmez, M. (2016). "Kamuda Teknoloji Kullanımı, Avrupalılaşma, Etkinlik ve Verimlilik Açısından Tek Numara (112) Acil Çağrı Merkezleri ve E-Çağrı(E-Call) Uygulamaları". *Türk İdare Dergisi*. (489): 149-182.

Şatır, İ. A. (2009). Avrupa Birliği Sürecinde Yerel Yönetimlerde E-Dönüşüm ve Türkiye. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uçacak, K. (2017). *Türk Kamu Yönetiminde Bürokratik İşlemlerin Azaltılmasında Bilgi Teknolojileri ve İnovasyona Dayalı Uygulamaların Önemi: E-Devlet, UYAP ve BİMER Örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yerlikaya, H. (2015). *Kamu Politikalarının Oluşturulmasında Katılımcılık ve Bilgi ve İletişim Teknolojileri*. Planlama Uzmanlığı Tezi, Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, Ankara.